

Koncepcia cenovej politiky na roky 2024 – 2027

Bratislava 2024

Obsah

Úvod.....	2
1. Cenová legislatíva.....	3
2. Cenová politika.....	4
2.1. Cenová politika na roky 2024 – 2027.....	5
3. Cenové orgány - súčasný stav.....	5
3.1. Ministerstvo financií Slovenskej republiky.....	6
3.1.1. Cenová analýza.....	6
3.1.2. Zriadenie webového sídla.....	7
3.2. Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky.....	8
3.3. Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky.....	8
3.4. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky.....	9
3.5. Vyšší územný celok.....	10
3.6. Úrad vládneho auditu.....	10
3.7. Slovenská obchodná inšpekcia.....	11
3.8. Úrad pre reguláciu sieťových odvetví.....	11
3.9. Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb.....	12
3.10. Vláda Slovenskej republiky.....	13
4. Zoznam strategických cieľov.....	13
Záver.....	15

Úvod

Vývoj cien má významný vplyv na životnú úroveň a sociálny i ekonomický rozvoj. V záujme zachovania cenovej stability je dôležité sledovanie, analyzovanie a vyhodnocovanie inflačného vývoja, ktorý v poslednom období v dôsledku pandémie COVID-19 a vojny na Ukrajine oslabil cenovú stabilitu a spôsobil celosvetový rast cien aj v eurozóne.

Primárnym cieľom cenovej politiky Eurosystemu je udržiavanie cenovej stability, ktorú vyjadruje harmonizovaný index spotrebiteľských cien „HICP“. Tento index zachytáva zmenu cien tovarov a služieb spotrebovávaných domácnosťami eurozóny. Dôležitým faktorom, ktorý ovplyvňuje ceny, a jedným z hlavných cieľov hospodárskej politiky je cenová stabilita. Vo väčšine európskych krajín je zabezpečovaná monetárnou politikou Európskej centrálnej banky.

Centrálne banky a vlády sa snažia dosiahnuť cenovú stabilitu prostredníctvom nástrojov ako je monetárna politika, kontrola inflácie, fiškálna politika a regulácia hospodárskej činnosti. Slovensko, ako člen eurozóny, spadá pod monetárnu politiku Európskej centrálnej banky. Pravidlá Európskej únie v súčasne existujúcich podmienkach jednotného trhu a aj nutnosť adekvátnej podpory hospodárskeho rastu vyžaduje koncepciu cenovej politiky, ktorá má strategický charakter.

Koncepcia cenovej politiky Slovenskej republiky bola prvý krát koncipovaná v roku 1999 ako súčasť projektu zameraného na riešenie makroekonomickej nerovnováhy a konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a neoddeliteľná súčasť komplexu úloh potrebných na stabilizáciu hospodárstva a naštartovanie hospodárskeho rastu v podmienkach otvorenej trhovej ekonomiky.

Riešenie problematiky v oblasti cien je jednou z priorít vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“). Koncepcia cenovej politiky na roky 2024 – 2027 (ďalej len „koncepcia“) korešponduje so smerovaním cenovej politiky štátu ako verejnej autority pri dosahovaní väčšej cenovej stability. Je nevyhnutné zvýšiť mieru reakcie verejnej politiky v oblasti cien a cenových orgánov na extrémne nežiaduci cenový vývoj životne dôležitých tovarov. Cenová stabilita umožňuje podnikom a spotrebiteľom predvídať budúce ceny a rozhodovať o investíciách a výdavkoch s väčšou istotou.

1. Cenová legislatíva

Predmetom zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o cenách“) je úprava pravidiel dohodovania, uplatňovania, regulácie a kontroly cien výrobkov, výkonov, prác, služieb, nájmu a nehnuteľností (ďalej len „tovar“), zamedzenie nežiaduceho cenového vývoja a pôsobnosť orgánov štátnej správy, vyšších územných celkov a obcí v oblasti cien tovaru pre trh na území Slovenskej republiky (ďalej len „tuzemský trh“), vrátane cien tovaru z dovozu a cien tovaru určeného na vývoz.

Zákon o cenách je založený na rešpektovaní trhových princípov, vymedzení práv a povinností právnických osôb a fyzických osôb a orgánov štátnej správy pri uplatňovaní tohto zákona. Nevzťahuje sa na cenné papiere, lotérie a iné podobné hry, odmeny, úhrady a platby, náhrady pri vyvlastnení, náhrady škôd a nákladov, poplatky, pokuty, penále, úroky, poisťné a medzinárodné tarify v doprave a oblasti pôšt a telekomunikácií.

Zákon o cenách definuje postupy regulácie cien, ktorá je jedným z nástrojov protiinflačného pôsobenia štátu a upravuje taxatívne prípady, kedy môžu cenové orgány pristúpiť k regulácii. Cenové orgány podľa zákona o cenách môžu regulovať ceny tovaru napríklad, ak:

- vznikne mimoriadna trhová situácia ohrozujúca cenovú stabilitu a dostupnosť tovarov,
- dôjde k ohrozeniu trhu vplyvom nedostatočne rozvinutého konkurenčného prostredia,
- ak si to vyžaduje ochrana spotrebiteľa alebo iný verejný záujem pri vyrovnávaní postavenia kupujúceho alebo predávajúceho pri tovare úplne alebo sčasti dotovanom z prostriedkov štátneho rozpočtu, štátnych fondov, medzinárodných zdrojov, vyšších územných celkov, obcí, zdravotných poisťovní alebo Sociálnej poisťovne alebo na ktorý sa poskytuje finančná pomoc zo zahraničia alebo z Európskej únie, pri zmene kurzu slovenskej meny, daňových predpisov, colných predpisov alebo dotačných predpisov.

Cenová regulácia a zákaz dohodnutia neprímeranej ceny sú opatrenia na zamedzenie nežiaduceho vývoja cien.

Na vymedzený predmet úpravy zákona o cenách nadväzujú ustanovenia o:

- pravidlách dohodovania cien tovarov,
- opatreniach na zamedzenie nežiaduceho cenového vývoja,
- cenovej evidencii a cenových informáciách,
- cenovej kontrole,
- kompetenčnej príslušnosti cenových orgánov.

Tieto ustanovenia sú systémovo usporiadané a vzájomne prepojené, a preto ich nemožno posudzovať individuálne ale vo vzájomnej súvislosti cenových orgánov. Sú pilierom na manažment cenovej stability a na udržanie životnej úrovne, sociálneho a ekonomického rozvoja. Okrem regulácie, zákon o cenách umožňuje využiť postupy, ktoré prispievajú k cenovej stabilizácii.

Podľa zákona o cenách sú na žiadosť cenových orgánov povinné právnické osoby a fyzické osoby poskytovať cenové informácie¹ a údaje, ktoré sa využívajú pre potreby vyhodnocovania vývoja cien, regulácie cien a cenovej kontroly. V rámci uvedeného zákona pôsobnosť Ministerstva financií Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo financií“) v oblasti cien je okrem iného vykonávanie cenových kontrol, uskutočňovanie konaní vo veciach porušenia cenovej disciplíny², informovanie verejnosti o výsledkoch konaní vo veciach porušenia cenovej disciplíny.

Ministerstvo financií vytvára, spravuje a rozvíja informačný systém pre potreby plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona o cenách a informuje podľa potreby vládu SR o výstupoch z tohto informačného systému. Doplnením informačného systému, zabezpečuje zriadenie webového sídla, na získanie cenových informácií na

¹ Predávajúci je povinný viesť a uchovávať evidenciu o cenách tovaru vrátane kalkulácií nákladov a zisku tri roky po predaji tovaru.

² § 20 ods. 2 písm. f) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov.

účely ich zverejnenia a analyzovania. Mimo iné, zabezpečuje súčinnosť so Štatistickým úradom Slovenskej republiky (ďalej len „ŠÚ SR“) na účel získavania štatistických údajov o cenovom vývoji, predkladá správu s návrhom riešení na rokovanie vlády SR, ak nastane nežiaduci cenový vývoj výrobkov, na ktoré sa vzťahuje pôsobnosť ministerstva financií. Podporuje spoluprácu cenových orgánov s orgánmi verejnej správy v oblasti ochrany spotrebiteľa.

V roku 2022 Slovenská republika nasledovala niektoré krajiny eurozóny a zmenou zákona o cenách zaviedla zaokrúhľovanie cien tovarov a služieb s cieľom obmedziť používanie 1 a 2 centových mincí. Využili sa podobné princípy ako pri zrušení 10 a 20 halierových mincí v minulosti. Európska centrálna banka vydala stanovisko k úprave zákona o cenách, keďže sa týkal záležitosti meny a spôsobov platby.³ Právomoc vydať stanovisko vyplýva zo Zmluvy o fungovaní Európskej únie.⁴ Cieľom tejto zmeny je zaokrúhľovanie cien tovarov a služieb, ktoré sa platia v hotovosti na najbližších päť centov, pričom podľa stanoviska Európskej centrálnej banky 1 a 2 centové mince zostávajú zákonným platidlom a je možné ich pri platení prijímať a vydávať. Podnikateľom, ale aj širokej verejnosti sa znížili náklady za poplatky bánk za vklady a spracovanie týchto mincí a znížili sa náklady na ich prepravu. Zároveň sa zjednodušilo vydávanie mincí pri hotovostných platbách.

2. Cenová politika

Cenová politika je súbor opatrení v oblasti cien predstavujúce všetky aktivity, ktoré súvisia s určením alebo zmenou predajných cien či podmienok, ktoré cenu ovplyvňujú. Existuje aj chápanie cenovej politiky z národohospodárskeho hľadiska, ako súčasť dôchodkovej politiky štátu, ktorá je zameraná na realizáciu cenových nástrojov.

Ceny ovplyvňuje inflácia, hrubý domáci produkt, miera nezamestnanosti, menová politika, fiškálna politika a obchodná politika. Cenová politika je teda riešená z makroekonomického hľadiska politikou štátu, ekonómiou, demografiou, právnou úpravou a aj rozdielmi trhov. Dôležité je prepojenie jednotlivých inštitúcií a rezortov na spoluprácu a súčinnosť pri riešení makroekonomických a mikroekonomických vplyvov na cenový vývoj.

Vo všeobecnosti je trhová ekonomika spájaná s liberalizáciou cien. Je to nástroj, ktorý má dávať podnety na rozvoj podnikateľského prostredia a tým aj priestor na konkurenčné prostredie trhu. Pri akceptovaní platnosti uvedeného všeobecného pravidla treba brať do úvahy, že môžu vznikať určité riziká. Preto je potrebné ponechanie možnosti prijímania racionálnej legislatívy a opatrení orgánov verejnej správy na riešenie spoločenských problémov a ďalšieho smerovania spoločnosti. Súčasne však treba pripomenúť, že v trhovej ekonomike potenciálne úvahy riešiť cenovou politikou, resp. suplovať napr. sociálnu politiku, alebo konkurenčnú neschopnosť podnikateľských subjektov, zakladajú vážne riziká deformácie trhového prostredia, čo následne môže vyvolať až kontraproduktívne účinky na stabilitu hospodárskeho vývoja.

Vychádzajúc z významu cien v trhovej ekonomike, výrazne determinovaného, ekonomického, právneho i politického priestoru pre malé krajiny s otvorenou ekonomikou, ako aj očakávaných synergetických dopadov spojených s nárastom problémov s energiami, životným prostredím, zmenou klímy ministerstvo financií zastáva názor, že k cenovej politike je žiaduce pristupovať v kontexte týchto aspektov:

- vo všeobecnosti platí, že konkurenčné prostredie na trhu generuje rovnovážnu alebo konkurenčnú cenu,
- zároveň platí, že môžu vznikať situácie, kedy treba nedokonalé trhy regulovať,
- priamym dôsledkom nedokonalosti trhu sú deformované ceny z následkom deformácie v distribúcii ziskov a výnosov,
- deformované ceny spôsobujú neefektívnosť výrobných faktorov a nestabilný hospodársky vývoj s komplexom ďalších vážnych negatívnych dopadov na zamestnanosť, príjmy obyvateľstva a podnikateľské prostredie,

³ Rozhodnutie Rady 98/415/ES z 29. júna 1998 o poradení sa s Európskou centrálnou bankou národnými orgánmi ohľadom návrhu právnych predpisov.

⁴ Čl. 127 ods. 4 a čl. 282 ods. 5 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

- cenový vývoj podložený len ekonomickou podstatou majú na starosti nezávislé regulačné orgány, ktoré sú zodpovedné za narovnávanie trhových deformácií,
- cenová politika má pružne reagovať na potreby vznikajúce z prirodzeného vývoja na trhu.

V trhovej ekonomike akékoľvek ekonomicky nepodložené zásahy do cenovej politiky sú mimoriadne nebezpečné z dôvodu negatívnych dopadov na mikroekonómiu a v konečnom dôsledku aj na makroekonomické ukazovatele. Pri zásahoch do trhovej ekonomiky je dôležitý systém nastavenia, jeho transparentnosť, konzistencia a primeraná pružnosť v kombinácii s jednoznačne vymedzenou zodpovednosťou. Je potrebné uprednostniť podporu vhodného konkurenčného prostredia pred regulačnými zásahmi štátu, tak aby cenová politika nenahrádzala iné politiky štátu, ale ich podporovala a vytvárala ochranu spotrebiteľa pri vážnych zlyhaniach trhu.

2.1. Cenová politika na roky 2024 - 2027

Úlohou vlády na nasledujúce obdobie je zabezpečiť skvalitnenie inštitucionálnej roviny a procesov verejnej politiky v oblasti cien, nakoľko majú významný vplyv na životnú úroveň a ekonomický rozvoj. Prioritou na riešenie potravinovej dostupnosti, realizáciu cenovej kontroly a stabilizáciu cenového vývoja, je reštrukturalizácia a posilnenie cenových orgánov po personálnej, informačno-technologickej a organizačnej stránke. Posilnenie celkovej štruktúry, realizácia analýz, monitoring spotrebiteľských cien, zverejňovanie cien na webovom sídle, tvoria v súčasnosti nosné piliere budovania konceptu na manažment cenového vývoja a cenovej politiky. Smerovanie spolupráce cenových orgánov je spojené s tvorbou systému dohľadu nad správaním podnikateľských subjektov na trhu v súlade s pravidlami Európskej únie. Dôležitý je aj postoj štátu ako verejnej autority pri dosahovaní väčšej cenovej stability zvýšením miery reakcie verejnej politiky v oblasti cien a cenových orgánov.

Aktuálne zavádzanie zverejňovania vybraných cenových informácií, zber a spracovanie získaných dát umožní flexibilne reagovať na nežiadúce zmeny a kreovanie systému spružní participáciu cenových orgánov najmä vo sfére informačnej, organizačnej, riadiacej a rozhodovacej. Najdôležitejším výstupom tohto systému by mala byť schopnosť vyhodnotiť prípadný extrémne nežiadúci cenový vývoj životne dôležitých výrobkov a operatívne prijať účinné opatrenia v spolupráci s ostatnými cenovými orgánmi. Preto ministerstvo financií v poslednom období pristúpilo k inštitucionálnemu a informačno-technologickému posilneniu svojej štruktúry, aby aj v spolupráci s inými cenovými orgánmi čo najlepšie naplňalo ciele smerovania cenovej politiky na roky 2024 – 2027.

3. Cenové orgány - súčasný stav

Novelizáciou zákona o cenách sa rozšírili pôsobnosti niektorých cenových orgánov z dôvodu podpory spolupráce s orgánmi verejnej správy v oblasti ochrany spotrebiteľa a zamedzenia nežiaduceho cenového vývoja.

Pôsobnosť v oblasti cien vykonávajú tieto cenové orgány⁵:

- Ministerstvo financií Slovenskej republiky,
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky,
- Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky,
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky,
- iný orgán štátnej správy, Úrad pre reguláciu sieťových odvetví, Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb,
- vyšší územný celok,
- obec,
- Úrad vládneho auditu,

⁵ § 20 ods.1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov.

- Slovenská obchodná inšpekcia,
- vláda Slovenskej republiky.

3.1. Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Ministerstvo financií je podľa § 20 ods. 1 písm. a) zákona o cenách cenovým orgánom, ktorý vykonáva pôsobnosť v oblasti cien. V rámci kompetencie určuje aj rozsah cenovej evidencie a cenovej kontroly a rozhoduje vo veciach regulácie. Cenovú evidenciu, cenové informácie a údaje si môže od právnických osôb a fyzických osôb vyžiadať a vyžiadané údaje slúžia na vyhodnocovanie vývoja cien, a zároveň vyššia sledovanosť cien limituje predávajúcich v porušovaní zákona o cenách a všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodnutí v oblasti cien. Ministerstvo financií realizuje kroky k rozvíjaniu informačného systému za účelom plnenia úloh podľa zákona o cenách. Zberom informácií o spotrebiteľských cenách z výstupov z informačného systému a ich analytickým preskúmaním zavedie opatrenia na zvládnutie nežiaduceho vývoja ešte v úvodnej fáze.

Informácie o spotrebiteľských cenách z výstupov z informačného systému budú zverejňované na webovom sídle. Na prehľad o vývoji cien základných potravín na tuzemskom trhu, sledovanie cenovej stability a dostupnosti tovarov, ministerstvo financií vykonáva cenovú analýzu cien na trhu a v prípade nežiaduceho cenového vývoja, môže predložiť vláde opatrenia na zvrátenie negatívneho trendu.

Ministerstvo financií zriadilo nové cenové oddelenie, na realizáciu legislatívneho rámca, zber dát, analyzovanie a monitoring situácie v cenovej oblasti. Úlohy a priority cenového oddelenia súvisia s prijímaním zákonných a podzákonných noriem v cenovej oblasti, prípravou rozhodnutí v rámci riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov, prípravou analytických materiálov týkajúcich sa cien, cenovej komparatistiky a cenového vývoja.

Cenové oddelenie ministerstva financií plánuje naplňovať ciele a úlohy vyplývajúce zo zákona o cenách, kde využije všetky dostupné metódy a zákonom ustanovené kompetencie v súčinnosti s cenovými orgánmi. Z výstupov získaných dát a v spolupráci so štatistickými inštitúciami bude spracovávať cenové analýzy. Výsledky a závery analýz využije na riešenie prípadného zlyhania trhu a vydá opatrenia na zvrátenie nežiaducich vplyvov na vývoj cien.

3.1.1. Cenová analýza

Reakciou ministerstva financií na inflačný vývoj je pravidelné vykonávanie cenových analýz základných druhov potravín. Cieľom týchto analýz je zhodnotiť trhovú situáciu cien základných potravín na tuzemskom trhu a v prípade ohrozenia cenovej stability a ich dostupnosti môže ministerstvo financií navrhnúť vláde opatrenia v súlade so zákonom o cenách. Reakciou na aktuálny cenový vývoj zistený realizáciou jednej z týchto analýz, boli navrhnuté opatrenia, ktoré okrem regulácie cien zákon o cenách umožňuje v rámci svojho protiinflačného pôsobenia.

Z prvej realizovanej analýzy cenového vývoja⁶ vyplynulo, že sa postupne spomalil rast cien potravín na Slovensku. Počas roka 2022 ceny potravín rástli v priemere o 1,9 % mesačne, v roku 2023 sa potravinová inflácia spomalila na 0,9 % mesačne, čo je blízko priemeru eurozóny (0,8 %). Ceny viac ako 80 % spotrebného koša potravín rástli tempom nižším ako 1 %, pričom ceny tretiny spotrebného koša potravín za apríl a jún 2023 dokonca klesali. V júli 2023 ceny potravín prvýkrát za dlhé obdobie klesali. Spomalenie inflácie spôsobil nižší rast cien v celej eurozóne a V4. Zmiernil sa rast veľkoobchodných cien a stabilizoval sa rast cien na trhu s energiami. V ekonomike v roku 2022 rástli zisky firiem rýchlejšie než mzdy. Podiel kompenzácií na HDP klesol tak, ako sa to udialo naposledy pred vyše 10 rokmi. Podobný vývoj sa zaznamenal v celej Európskej únii. Dostupnosť nebola

⁶ Zdroj : Analýza vybraných druhov potravín 1/2023.

obmedzená, ale z dôvodu rýchlejšieho rastu cien ako miezd na Slovensku, domácnosti mierne obmedzili svoju spotrebu.

V druhej analýze⁷ za obdobie od januára 2022 do marca 2023 ceny potravín (bez alkoholických nápojov a tabaku) rástli v priemere o 2,1 % mesačne, od apríla do októbra 2023 ceny priemerne klesli o 0,1 % mesačne, čo je pod priemerom eurozóny. Ceny viac ako 60 % spotrebného koša potravín aktuálne klesali a zvyšných 40 % nerástlo rýchlejšie ako 1 % mesačne (priemer za august až október 2023). Za časť tohto vývoja bolo zodpovedné sezónne zlacnenie, kde sa vytvoril priestor na pokles spotrebiteľských cien. V medzinárodnom porovnaní cien malo Slovensko nezvyčajne vysokú cenu masla, vajec a syru Eidam, pričom dostupnosť ani cenová stabilita nebola ohrozená. Svetový vplyv na ceny navýšil nielen náklady, ale aj ziskovosť, pričom v maloobchode bola nad úrovňami rokov 2018 a 2019. Z výstupov analýzy ministerstvo financií vláde odporučilo opatrenia, ktoré sú cenovými orgánmi postupne napĺňané.

Rast cien na Slovensku podľa tretej analýzy⁸ dosiahol vrchol v marci 2023. Došlo k stabilizácii, k čomu prispel pokles cien energií a poľnohospodárskych komodít na svetových trhoch. Novoročné zvýšenie cien potravín bolo miernejšie než historický priemer a v medziročnom porovnaní potravinová inflácia postupne spomaľovala. Kým v období od januára 2022 do marca 2023 ceny potravín, bez alkoholických nápojov a tabaku, rástli v priemere o 2,1 % mesačne, od apríla do októbra tohto roka priemerne klesli o 0,1 % mesačne a koncom roka 2023 zostali spotrebiteľské ceny potravín na Slovensku v priemere nezmenené. Ceny viac ako 30 % spotrebného koša potravín klesali a zvyšných 50 % nerástli rýchlejšie ako 1 % mesačne. Ziskovosť sa najviac prejavila v poľnohospodárstve, potravinárstve a maloobchode, čo sa odzrkadilo v spotrebiteľských cenách potravín.

Aktualizácia zistení mimoriadnej trhovej situácie s priamym vplyvom na ceny základných potravín na tuzemskom trhu bola realizovaná v štvrtej analýze⁹. Kým v období od januára 2022 do marca 2023 ceny potravín (bez alkoholických nápojov a tabaku) rástli v priemere o 2,1 % mesačne, od apríla 2023 do apríla 2024 sa ceny v priemere nezmenili, čo je pod priemerom eurozóny (0,1 %). Viac ako 70 % cien spotrebného koša potravín medzi februárom a aprílom 2024 kleslo (najviac ceny mlieka, syrov, vajec, chleba, ovocia, olejov a tukov a mäsa) a ďalších viac ako 15 % nerástlo rýchlejšie ako 1 % mesačne (napr. zelenina a ryby). Analýza preukázala, že nie je ohrozená dostupnosť a spotreba základných potravín. Vzhľadom na tieto zistenia ministerstvo financií považuje realizáciu opatrení na podporu cenovej stability a dostupnosti základných potravín, ktoré boli súčasťou Analýzy cenového vývoja základných druhov potravín 2/2023, za dostatočné a zároveň, s ohľadom na cenový vývoj v posledných obdobiach za potrebné.

V súčasnosti na základe uznesenia vlády č. 732 z 20. decembra 2023 k Analýze cenového vývoja základných druhov potravín 2/2023 realizuje Slovenská obchodná inšpekcia (ďalej len „SOI“) cenové kontroly u predávajúcich vybraných druhov potravín v maloobchode. V spolupráci s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „MPRV SR“) a ministerstva financií bol určený spotrebný kôš 15 základných potravín. Pri výbere položiek bol kladený dôraz na pôvod výrobku a predpoklad vyššieho zastúpenia slovenských výrobkov, u ktorých bude môcť MPRV SR nadviazať na dáta zo SOI a pokračovať tak v sledovaní jednotlivých vertikál až po ich začiatok. Analýza dát o cenách základných potravín za širšie časové obdobie je kľúčové pre sledovanie vývoja cien, identifikáciu trendov, porovnávanie cien a prípravu opatrení na podporu cenovej stability.

3.1.2. Zriadenie webového sídla

Zriadenie webového sídla na zverejňovanie cenových informácií o vybraných tovaroch je ďalším z opatrení, ktoré boli prijaté vládou SR, a ktoré napĺňa ministerstvo financií v rámci Analýzy cenového vývoja

⁷ Zdroj : Analýza vybraných druhov potravín 2/2023.

⁸ Zdroj : Analýza vybraných druhov potravín 3/2023.

⁹ Zdroj : Analýza vybraných druhov potravín 4/2023.

základných druhov potravín 2/2023. Vytvára sa nová kompetencia ministerstva financií na zverejňovanie cenových informácií o vybraných tovaroch a zriaďuje sa webové sídlo na porovnanie cien potravín predávajúcich v maloobchode. Súčasťou webového sídla budú zverejňované ceny vybraných tovarov aktualizované na dennej báze.

V tejto súvislosti prebieha legislatívny proces, kde sa kreujú požiadavky na rozsah údajov tak, aby boli relevantné pre účely analýzy ministerstva financií a aj pre spotrebiteľa, nakoľko spotrebiteľia nájdu na tomto mieste najlacnejšie produkty, cenovú históriu a zmeny cien zverejnené na webovom portáli. Platforma umožní zverejňovať, porovnávať a graficky zaznamenávať vývoj cien základných potravín u jednotlivých predajcov na regionálnej úrovni.

V prvom kroku pôjde o zvýšenie transparentnosti cien len vybraných základných potravín a v budúcnosti pri nepriaznivých cenových výkyvoch môže dôjsť k doplneniu iných dôležitých tovarov. Pre predajcov bude štátom vytvorené spoločné miesto, kde budú ceny vybraných predávaných tovarov zverejňované.

Zákonná povinnosť bude ustanovená pre predajcov podľa určeného kritéria obratu, avšak dobrovoľne sa budú môcť zapojiť aj ostatní predajcovia, ktorí budú mať záujem tiež využiť túto štátnu platformu na zverejnenie nimi predávaných vybraných tovarov. Monitoring spotrebiteľských cien aj analýza cenového vývoja sa odvíjajú od potreby operatívne reagovať na zmeny cien a zaviesť účinné opatrenia na tlmenie dopadov inflácie a lepšiu cenovú stabilitu.

3.2. Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo zdravotníctva“) je podľa § 20 ods. 1 písm. b) zákona o cenách cenovým orgánom, ktorý vykonáva pôsobnosť v oblasti cien. Cenovým opatrením v oblasti zdravotníctva sa vydáva rozhodnutie ministerstva zdravotníctva o regulácii cien výrobkov a výkonov v zdravotníctve.

V Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027 časti zdravotná politika - strednodobé priority je uvedené: „Na posilnenie ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ako hlavného piliera efektívnej a kvalitnej zdravotnej starostlivosti, pripravíme aktualizáciu katalógu zdravotných výkonov a nastavíme plán jeho postupnej implementácie.“ Po aktualizácii katalógu zdravotných výkonov bude potrebné upraviť v prílohe č. 4 časť C cenového opatrenia v súlade s nastavením plánu jeho postupnej implementácie.

Ministerstvo zdravotníctva plánuje pokračovať v súčasnosti zabehnutom rámci regulácie. Je možné, že diskusia ohľadom aktualizácie katalógu zdravotných výkonov bude prebiehať aj v smere regulovania ceny ambulantných zdravotných výkonov formou cenového opatrenia v oblasti zdravotníctva alebo iným spôsobom, avšak v tejto chvíli nevieme predikovať, kam nás diskusia privedie. V rámci ústavnej zdravotnej starostlivosti je pre ministerstvo zdravotníctva prioritou pokračovať v zavádzaní a rozširovaní klasifikačného systému diagnosticko-terapeutických skupín – SK-DRG do priamych úhrad, t. j. prechod od rozpočtových platieb na platby za reálnu produkciu.

3.3. Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky

Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo dopravy“) zákonom č. 33/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o cenách s účinnosťou od 6. marca 2024 ustanovilo ministerstvo financií za cenový orgán v oblasti cien nájmu bytov obstaraných z prostriedkov štátneho rozpočtu, štátnych fondov, rozpočtov vyšších územných celkov a rozpočtov obcí.

Ustanovenie ministerstva dopravy za nový cenový orgán vyplynulo z dlhodobej požiadavky dokumentov bytovej politiky, ktoré od roku 2010 poukazovali na potrebu prehodnotenia úpravy regulácie nájomného, ktorá je regulovaná opatrením Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 01/R/2008 o regulácii cien nájomov bytov v znení neskorších predpisov a prijatie novej úpravy. Ako je uvedené v dokumente Bytová politika Slovenskej republiky do roku 2030 „V súčasnosti je maximálna cena ročného nájomného v bytoch s regulovaným nájomom 5 % z obstarávacej ceny. Regulácia však nereaguje tak na vývoj a rast nákladov spojených so správou a s údržbou obstaraných nájomných bytov, ako aj neumožňuje zarátať náklady spojené s obnovou týchto bytov do obstarávacej

ceny. Týmto postupom nie je možné zvýšiť vyberané nájomné a obce nie sú schopné v dlhodobom horizonte financovať režijné náklady len z vyberaného nájomného.“

V nadväznosti na uvedené je cieľom ministerstva dopravy ako cenového orgánu v súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky 2023 - 2027, v ktorom sa vláda SR zaviazala vytvoriť vhodné podmienky na udržateľnosť podmienok prevádzkovania dostupného nájomného bývania, príprava a predloženie nového predpisu (vyhlášky) v oblasti regulácie nájmu bytov obstaraných z prostriedkov štátneho rozpočtu, štátnych fondov, rozpočtov vyšších územných celkov („ďalej len VÚC“) a rozpočtov obcí. Materiál bol predložený na pripomienkové konanie v mesiaci jún 2024 s navrhovanou účinnosťou od 1. januára 2025.

Základným predpokladom novej úpravy regulácie nájmu je zabezpečenie udržateľnosti existujúcich nájomných bytov, ktorých obstaranie bolo zabezpečené z verejných zdrojov alebo sú vo vlastníctve štátu, VÚC a obcí. Aj preto návrh vyhlášky ustanovuje nový spôsob určenia maximálnej výšky regulovaného nájomného bytov, ktorý zabezpečuje pokrytie reálnych nákladov prevádzky nájomného bývania, vrátane investícií na údržbu, budúce rekonštrukcie, ako aj plynulý rast nájomného v nadväznosti na rast spotrebiteľských cien.

Ministerstvo dopravy priebežne vyhodnocuje účelnosť a účinnosť takto určenej cenovej regulácie v oblasti nájmu bytov obstaraných z prostriedkov štátneho rozpočtu, štátnych fondov, rozpočtov VÚC a rozpočtov obcí. V prípade, že nebudú docielené želané výsledky, je ministerstvo dopravy pripravené pristúpiť k ďalším nevyhnutným úpravám.

V zmysle § 8 ods. 1 písm. p) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády SR a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov je ministerstvo dopravy ústredným orgánom štátnej správy pre štátom podporované nájomné bývanie od 1. februára 2024.

Novelou zákona č. 222/2022 Z. z. o štátnej podpore nájomného bývania a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej podpore nájomného bývania“) od 1. februára 2024 prešla zakladateľská pôsobnosť vlády SR k Agentúre štátom podporovaného nájomného bývania (ďalej len „agentúra“) a členstvo na ministerstvo dopravy.

Agentúra predkladá vláde v zmysle zákona o štátnej podpore nájomného bývania návrh na určenie výšky maximálneho nájomného, návrh pravidiel výpočtu a aplikácie maximálnej výšky nájomného.

3.4. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

MPRV SR zmysle ustanovenia § 20 ods. 1 písm. d) zákona o cenách bolo ustanovené za cenový orgán, ktorý vykonáva pôsobnosť v oblasti cien. Táto kompetencia pre MPRV SR bola schválená zákonom č. 112/2019 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon o cenách, s účinnosťou od 1. mája 2019.

MPRV SR na základe tejto kompetencie ako cenový orgán a podľa ustanovenia § 20 ods. 5 zákona o cenách, vykonáva pôsobnosť podľa odseku 2 písm. d) až f) uvedeného ustanovenia v oblasti cien potravinárskych výrobkov a na účely § 12 ods. 3 druhej vety zákona o cenách môže ustanoviť všeobecne záväzným právnym predpisom pre oblasť cien vybraných potravinárskych výrobkov rozsah, spôsob stanovenia a ostatné podrobnosti nevyhnutné pre určenie ekonomicky oprávnených nákladov u predávajúceho, ktorý predáva kupujúcemu vo výhodnejšom hospodárskom postavení.

MPRV SR doteraz príslušné kompetencie cenového orgánu neaplikovalo a nevykonávalo zásahy do usmerňovania cien jednotlivých poľnohospodárskych komodít a potravín. Cenové informácie nezískava MPRV SR priamo, nestanovuje rozsah cenovej evidencie, avšak analyzuje inflačný vývoj a aktuálne ceny potravín na Slovensku a monitoruje vývoj cien potravín v dlhodobejšom horizonte, pričom využíva údaje získané prostredníctvom rezortných výkazov o štatistickom zisťovaní ŠÚ SR, rezortné výkazy Pôdohospodárskej platobnej agentúry – ATIS a údajov z Eurostat-u, ktoré boli doteraz v dostatočnom rozsahu a štruktúre a boli zároveň dostupné aj za predchádzajúce obdobia.

Cieľom analýz inflačného a cenového vývoja základných druhov potravín je zistenie existencie mimoriadnej trhovej situácie s priamym vplyvom na ceny základných potravín na tuzemskom trhu ohrozujúcim cenovú stabilitu alebo dostupnosť základných potravín.

Výsledky a závery detailných analýz preukázali, že nie je ohrozená dostupnosť a spotreba základných potravín a súčasná cenová politika korešpondujúca s pravidlami Európskej únie si nevyžaduje zásadné zmeny.

Na základe uznesenia vlády SR č. 575 zo dňa 02. novembra 2023 k analýze cenového vývoja základných druhov potravín MPRV SR spolupracuje s ostatnými cenovými orgánmi a výsledkom je spracovávanie analýz na štvrtročnej báze, ktorú ministerstvo financií predkladá na rokovania vlády SR. Následne vláda SR na základe analýzy a návrhov opatrení, prijala uznesenie č. 732 zo dňa 20. decembra 2023 a MPRV SR v spolupráci s ministerstvom financií a SOI dôsledne sledujú a vyhodnocujú vývoj cien potravín a navrhujú účinné opatrenia. Výsledkom bude príprava analýzy cien potravín a marží v celej potravinovej vertikále s návrhom takých konkrétnych opatrení, s využitím zákonných nástrojov, ktoré by mohli prispieť k riešeniu vývoja v oblasti cien potravín.

MPRV SR podporuje zvýšenie hospodárskej súťaže a konkurenčného prostredia v celej potravinovej vertikále, od výroby cez distribúciu až po predaj potravín na Slovensku, čím sa snaží vytvárať tlak na potlačanie vysokej miery inflácie a cien potravín. Rovnako však MPRV SR bude dbať na dodržiavanie zákona č. 108/2024 Z. z., o ochrane spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov, princípov ochrany hospodárskej súťaže a zmluvy o fungovaní Európskej únie.

3.5. Vyšší územný celok

VÚC, ktoré sa cenovým orgánom podľa zákona o cenách stali od 1. januára 2004 a pozitívne vnímajú rozšírenie svojich kompetencií prostredníctvom Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky z 9. decembra 2003 č. 01/R/2003, ktorým sa ustanovuje rozsah regulácie cien v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky (oznámenie č. 566/2003 Z. z.) v znení neskorších predpisov o možnosť regulovať služby autobusových staníc poskytovaných dopravcom z dôvodu vysokého rastu cien vstupov a parkovania na jednotlivých autobusových staniach, čím sa zabráni nekontrolovateľnému odlivu financií za služby vo verejnom záujme v prímestskej pravidelnej autobusovej doprave z rozpočtov objednávateľov, ktorými sú VÚC. Nová kompetencia v prílohe č.8 položka č.1 opatrenia č. 01/R/2023 so znením „Služby autobusových staníc len služby poskytované pre dopravcov“ nadobudla účinnosť od 1. júla 2024.

Medzi kompetencie VÚC v oblasti cien patrí:

- cenová regulácia tovarov miestneho významu v rozsahu ustanovenom ministerstvom financií. Na tieto rozhodnutia sa nevzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní a nepodliehajú preskúmvaniu správnym súdom. Sú uverejňované na ich webovom sídle.
- cenová kontrola a konania vo veciach porušenia cenovej disciplíny, ak k porušeniu zákona o cenách došlo v územnom obvode daného VÚC právnickými osobami a fyzickými osobami, alebo ak ide o jeho rozhodnutia o regulácii cien. Na rozhodnutia o porušení cenovej disciplíny sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní. Odvolacím orgánom je ministerstvo financií. Tieto rozhodnutia podliehajú preskúmvaniu správnym súdom.

VÚC v rámci strategického smerovania vytvoria pracovnú skupinu v zložení zástupcov odborov financií a odborov dopravy jednotlivých VÚC, ktorá bude mať za cieľ pripraviť jednotnú koncepciu regulácie služieb autobusových staníc poskytovaných pre dopravcov zabezpečujúcich služby vo verejnom záujme v pravidelnej prímestskej autobusovej doprave, t. j. rovnaké pravidlá pre posudzovanie ekonomicky oprávnených nákladov, vrátane primeraného zisku. Zároveň úzka spolupráca VÚC pomôže udržať zdravé verejné financie.

3.6. Úrad vládneho auditu

Úrad vládneho auditu („ďalej len ÚVA“) podľa § 20 ods. 1 písm. h) zákona o cenách je jedným z cenových orgánov. Podľa ustanovenia § 20 ods. 11 uvedeného zákona má ÚVA pôsobnosť v oblasti cenovej kontroly v rozsahu ustanovenom ministerstvom financií, čo v praxi znamená, že poveruje ÚVA v zmysle § 20 ods. 2 písm. j) výkonom cenovej kontroly.

Základnými a nosnými kompetenciami ÚVA je výkon vládneho auditu verejných prostriedkov štátneho rozpočtu, Európskej únie a iných prostriedkov zo zahraničia poskytnutých na základe medzinárodných zmlúv, ukladanie a vymáhanie sankcií za porušenie finančnej disciplíny. Cenová kontrola je v poslednom období vykonávaná sporadicky na základe podnetov. V súčasnosti s prihliadnutím na vývoj cenovej hladiny ÚVA nenavrhuje legislatívne zmeny týkajúce sa kompetencií a pôsobnosti ÚVA v oblasti cenovej kontroly.

3.7. Slovenská obchodná inšpekcia

SOI podľa § 20 ods. 1 písm. i) zákona o cenách má postavenie cenového orgánu. V prípade konania o porušení cenovej disciplíny je však druhostupňovým orgánom ministerstvo financií.

V súvislosti s výkonom cenovej kontroly SOI v oblasti maloobchodného predaja tovaru kupujúcemu spolupracuje s cenovými orgánmi, najmä sa podieľa na vypracovaní a uskutočňovaní koncepcie cenovej politiky, predkladá podnety na zlepšovanie právnej úpravy v oblasti opatrení na zamedzenie nežiadúceho cenového vývoja a cenovej kontroly a podáva návrhy na zdokonaľovanie informačného systému vedeného ministerstvom financií.

Súčasný legislatívny rámec, je pružný a dostatočný na okamžitú reakciu štátu na prípadné meniace sa podmienky trhu. Po sfornovaní jednotnej cenovej politiky a nazhromaždení dostatočného množstva údajov za dlhšie časové obdobie sa vytvoria podmienky na skoré odhalenie prípadných výkyvov v správaní sa sledovaných subjektov na trhu. Výkon cenovej kontroly vo forme cenových vývojov je tým nástrojom, ktorý bude mať na trh pozitívny efekt, neskôr aj merateľný.

Cieľom cenovej kontroly potravín je ochrana spotrebiteľov pred neprimerane vysokými cenami, zabezpečenie dostupnosti potravín, podpora hospodárskej súťaže a stabilita cien. Cenová kontrola je cielena a zameraná na najproblematickejšie oblasti trhu.

SOI je pripravená, po spracovaní prvotných dát z roku 2024, v budúcnosti prispôbiť svoje aktivity o zber analytických dát o vývoji cien potravín rozšírením sledovaného koša potravín v rámci jednotlivých tovarových skupín. Takýto postup je využiteľný aj v prípade zmeny daňových predpisov, sledovaním ich efektu v maloobchode, gastrosektore, či v iných sektoroch trhu. Za účelom plnenia týchto špecifických požiadaviek v oblasti cenovej politiky SOI zriadila špecializovaný organizačný útvar pre cenové kontroly vrátane analytického tímu, ktorého úlohou bude komplexné vyhodnocovanie získaných cenových informácií.

Vláda SR sa vo svojom Programovom vyhlásení na roky 2023 – 2027 zaviazala k posilneniu cenových orgánov. Toto posilnenie je nevyhnutné vzhľadom na významný vplyv vývoja cien na životnú úroveň, sociálny a ekonomický rozvoj.

Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 732 z 20. decembra 2023 odporúča zvážiť potrebu posilnenia cenových orgánov po personálnej, informačno-technologickej a organizačnej stránke. SOI v posledných rokoch čelí značnému nárastu kompetencií, čo však nebolo sprevádzané adekvátnym posilnením personálnych kapacít. Nedostatočné personálne kapacity SOI a materiálno-technické zabezpečenie by mohli mať negatívne dôsledky aj na plnenie úloh SOI ako cenového orgánu. Po období prechodu na euro, kedy SOI dozorovala len osminu právnych predpisov v porovnaní so súčasným stavom, si získavanie, zhromažďovanie a spracúvanie takého množstva dát vyžaduje aspoň zachovanie súčasného stavu zamestnancov a investovanie do modernizácie informačno-komunikačných technológií. SOI si plne uvedomuje stav verejných financií, preto si svoje nároky bude uplatňovať výlučne na plnenie úloh cenového orgánu.

3.8. Úrad pre reguláciu sieťových odvetví

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „ÚRSO“) súčasný regulačný rámec vykonáva v zmysle platnej primárnej národnej legislatívy, regulačnej politiky, európskej energetickej legislatívy ním vydávaných vyhlášok. ÚRSO považuje aj v súčasnom období svoje pôsobenie za nevyhnutné vzhľadom na nemožnosť iného spôsobu eliminácie dopadu prípadných cenových šokov trhových udalostí na zraniteľných odberateľov elektriny a plynu, ako aj eliminácie prípadných diskriminačných dopadov na rôznych účastníkov trhu.

Rok 2023 bol význačný predovšetkým poklesom spotreby energií, resp. objemu distribúcie elektriky a plynu, prenosu elektriky a prepravy plynu a tiež vo všetkých sektoroch, ktoré spadajú do kompetencie ÚRSO. Zároveň sa rok 2023 vyznačoval postupným poklesom tržových cien komodít v Európe a na svetových burzách pričom aj napriek klesajúcim trhovým cenám elektriky a plynu tieto nedosiahli cenové úrovne z roku 2021.

ÚRSO nedisponoval dostatočnými regulačnými nástrojmi a právomocami na zmiernenie vyššie spomenutého cenového vývoja v roku 2023 a jeho dopadu na konečnú cenu pre spotrebiteľov energií, z toho dôvodu bolo realizované nariadenie vlády SR o zavedení cenového stropu pre zraniteľných odberateľov a dodávky tepla pre bytové objekty. Tieto opatrenia boli prijaté pre oblasti elektroenergetiky a plynárenstva, ako aj teplárenstva.

Vo vodnom hospodárstve vykonáva ÚRSO cenovú reguláciu v oblasti verejných vodovodov a verejných kanalizácií a tiež v oblasti služieb súvisiacich s užívaním povrchových vôd. Vývoj dodávky pitnej vody, ako aj odvádzania a čistenia odpadovej vody, zaznamenal v roku 2023 pokles, ktorý mohol byť spôsobený nižšími odbermi vody a následne aj vypúšťaním odpadovej vody z dôvodu úsporných opatrení na strane odberateľov ako následku zvyšujúcej sa inflácie a zvýšenia cien za vodohospodárske služby.

Strategickými prioritami ÚRSO sú najmä rešpektovanie smerníc a nariadení Európskej únie v oblasti energetiky, v závislosti od kompetencií ÚRSO vhodná transpozícia ustanovení európskej legislatívy do národného regulačného rámca, rozvoj a podpora obnoviteľných zdrojov energií s dôrazom na rozumné využitie zodpovedajúceho potenciálu v Slovenskej republike a rozvoj a podpora efektívnej výroby tepla v systémoch centralizovaného zásobovania teplom (ďalej len „CTZ“), vrátane primeranej podpory prechodu na účinné CZT a primeranej podpory vysoko účinnej kombinovanej výroby elektriny a tepla s cieľom zabezpečiť zdrojovú primeranosť v elektrizačnej sústave. Je potrebné prijať rad legislatívnych noriem pre rozvoj a podporu elektromobility, pre rozvoj využitia vodíka, tak aby boli udržateľné a zmysluplne realizovateľné s ohľadom na kapacity hospodárstva a trhu v Slovenskej republike. Výsledkom strategického smerovania v týchto oblastiach má byť primeraná výška cien, bezpečnosť dodávky a dostatočné množstvo energií pre účastníkov trhu.

Z kontextu lepšej organizácie a odstránenia bariér na trhu s elektrinou a plynom, prehľadnejších zmluvných vzťahov ako aj bezpečnosti dodávok energií boli v roku 2024 prijaté dve kľúčové novely zákonov. Zmeny sa uskutočnili zákonom č. 128/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, a novelou zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov došlo k úprave kompetencií ÚRSO v súvislosti s prijatím zákona č. 143/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. V roku 2024 ÚRSO upravil aj sekundárnu legislatívu v oblasti cenovej regulácie ako aj v oblasti pravidiel trhu s elektrinou a plynom.

Najdôležitejšia úloha ÚRSO bude udržanie akceptovateľnej úrovne taríf a koncových cien pre zraniteľných odberateľov, najmä vo svetle očakávaných zmien v podpore domácností a zraniteľných odberateľov zo strany štátu.

Cenová politika úradu bude aj v období 2025 - 2027 prioritne zameraná na udržanie primeraných cien pre koncových odberateľov energií a na dosiahnutie takých cien a taríf, aby priemysel a podnikateľský sektor na Slovensku bol konkurencieschopný v podmienkach Európskej únie.

3.9. Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb

Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb (ďalej len „úrad“) je podľa § 2 ods. 1 zákona č. 402/2013 Z. z. o Úrade pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb a Dopravnom úrade a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov regulačným a cenovým orgánom a vykonáva štátny dohľad v oblasti elektronických komunikácií a poštových služieb v rozsahu a za podmienok ustanovených týmto zákonom a osobitnými predpismi.

Rámec regulácie poštových sadzieb upravuje § 11 ods. 1 zákona o cenách, pričom v spojení so zákonom č. 324/2011 Z. z. o poštových službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úrad vykonáva reguláciu cien úradným určením cien, a to určením maximálnej ceny. Zákon o cenách sa nevzťahuje na medzinárodné tarify v oblasti poštových služieb a elektronických komunikačných služieb (§ 1 ods. 3 zákona o cenách). Rámec cenovej regulácie na európskej úrovni predstavuje Smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/67/ES z 15. decembra 1997 o spoločných pravidlách rozvoja vnútorného trhu poštových služieb spoločenstva a zlepšovaní kvality služieb v platnom znení (ďalej len „poštová smernica“) a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/644 z 18. apríla 2018 o službách cezhraničného dodávania balíkov. Úrad v súčasnosti, vzhľadom na charakter a rozsah regulovaných služieb, vykonáva reguláciu cien úradným určením cien, a to určením maximálnej ceny, ktorú nie je prípustné prekročiť. Zároveň prihliada na článok 12 poštovej smernice, v zmysle ktorého majú byť uplatňované ceny v súlade so zásadami cenovej dostupnosti, nákladovo orientované, transparentné a nediskriminačné.

Úrad každoročne analyzuje sadzby deviatich kategórií kusových zásielok poskytovateľa univerzálnej služby podávané do krajín Európskej únie. Na základe výsledkov vykonanej analýzy úrad konštatoval, že hodnotené sadzby poskytovateľa univerzálnej služby (upravené paritou kúpnej sily) nepatria medzi 25 % najvyšších sadzieb v rámci Európskej únie a v zmysle platnej metodiky nie sú považované za neprimerane vysoké.

Regulácia cien sa uplatňuje na tú časť segmentu, kde má poskytovateľ univerzálnej služby výraznú trhovú pozíciu, čo v podmienkach slovenského poštového trhu predstavuje oblasť poskytovania listových zásielok (obyčajné listové zásielky, doporučené listové zásielky, úradné zásielky). Najmä v tejto oblasti univerzálnej služby si vývoj situácie vyžaduje regulačné zásahy do sféry poštových sadzieb z dôvodu udržateľnosti jej poskytovania a zachovania primeranej ceny a kvality pre všetkých užívateľov vo verejnom záujme. Nemožno vylúčiť prípadné legislatívne zmeny na európskej i národnej úrovni v budúcom smerovaní, keďže sa aktuálne pripravuje zo strany Európskej komisie štúdia mapujúca budúci vývoj v poštovom sektore a prípadne na ňu nadväzujúca zmena poštovej smernice. Táto by si následne vyžiadala prijatie účinnej úpravy aj na národnej úrovni. Aplikovaná cenová regulácia formou maximálnych cien je v súčasnosti účinná, bez potreby ďalších zásadných úprav cenovej legislatívy z krátkodobého hľadiska.

3.10. Vláda Slovenskej republiky

Vláda SR je podľa § 20 ods. 1 písm. j) zákona o cenách cenovým orgánom od 1. júla 2022 a vykonáva pôsobnosť v oblasti maximálnych cien nájmu bytov podľa zákona o štátnej podpore nájomného bývania.

V zmysle § 3 ods. 1 uvedeného zákona o štátnej podpore nájomného bývania agentúra predkladá vláde SR návrh na určenie výšky maximálneho nájomného, návrh pravidiel výpočtu a aplikácie maximálnej výšky nájomného podľa § 9 ods. 1 na základe ktorého vláda SR ustanoví nariadením vlády SR maximálnu výšku nájomného bez úhrad za plnenia poskytované s užívaním bytu a bez nákladov na prevádzku, údržbu a opravy bytového domu, vláda SR môže ustanoviť odlišnú maximálnu výšku nájomného v závislosti od regiónov, projektov nájomného bývania a roku ich kolaudácie. Vláda SR ustanoví nariadením vlády SR pravidlá výpočtu a aplikácie maximálnej výšky nájomného.

4. Zoznam strategických cieľov

Za kľúčový determinant úspechu na zavádzanie zmien, je efektívne dosiahnutie cieľov vyplývajúcich z identifikovaných hrozieb po analyzovaní a vyhodnotení všetkých získaných cenových informácií. Úlohou na nasledujúce obdobie 2024 – 2027 je plnenie cieľov s využitím všetkých dostupných metód a zákonom ustanovených kompetencií cenových orgánov.

Prehľad strategických cieľov cenových orgánov

Cenový orgán	Cieľ
ministerstvo financií	zriadenie cenového oddelenia na realizáciu legislatívneho rámca, zber dát, analyzovanie a monitoring a vyhodnocovanie cenového vývoja
	zriadenie webového sídla na zverejňovanie cenových informácií o vybraných tovaroch
	vytvorenie legislatívneho rámca na zverejnenie cenových informácií o vybraných tovaroch
	pravidelné vykonávanie cenových analýz základných druhov potravín
	z výstupov získaných a analyzovaných dát vydávať odporúčania vláde na zavedenie opatrení proti prípadnému nežiadúcemu cenovému vývoju
ministerstvo zdravotníctva	príprava aktualizácie katalógu zdravotných výkonov
	pokračovať v zavádzaní a rozširovaní klasifikačného systému diagnosticko-terapeutických skupín – SK-DRG do priamych úhrad
	nastavenie plánu postupnej implementácie katalógu zdravotných výkonov
ministerstvo dopravy	vytvorenie udržateľného modelu stanovovania cien nájmu bytov vo verejnom sektore
ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka	analyzovať inflačný vývoj a sledovať aktuálne ceny základných druhov potravín na zistenie existencie mimoriadnej trhovej situácie s priamym vplyvom na ceny základných potravín na tuzemskom trhu ohrozujúcim cenovú stabilitu a dostupnosť základných potravín
vyššie územné celky	príprava a vytvorenie jednotnej koncepcie regulácie služieb autobusových staníc poskytovaných pre dopravcov
Slovenská obchodná inšpekcia	výkon cielených cenových kontrol potravín na ochranu spotrebiteľov pred neprimerane vysokými cenami
	analýza cenového vývoja v sledovanej oblasti za účelom využitia získaných dát na prijatie primeraných opatrení v spolupráci s ostatnými cenovými orgánmi
	zriadenie špecializovaného organizačného útvaru pre cenové kontroly - na realizáciu zberu dát, analyzovanie, monitoring a vyhodnocovanie cenového vývoja základných druhov potravín v časti potravinovej vertikály „MALOOBCHOD“
Úrad pre reguláciu sieťových odvetví	zameranie sa na udržanie primeraných cien pre koncových odberateľov energií
	dosiahnutie takých cien – taríf v energetickej oblasti, aby priemysel a podnikateľský sektor na Slovensku bol konkurencieschopný v podmienkach Európskej únie

Záver

Cenová politika musí zohľadňovať veľké množstvo faktorov, ktoré na ňu vplyvajú. Jednotné legislatívne pravidlá pre oblasť cien môžu vymedziť iba základné rámce pre dohadovanie, reguláciu a kontrolu cien, nie sú však riešením pre odvetvové špecifiká, ktorých znalosť je nevyhnutnou podmienkou pre prijatie účinných regulačných nástrojov.

Na aktívne ovplyvňovanie regulačnej funkcie trhu je žiaduce sústavné monitorovanie a vyhodnocovanie činnosti jednotlivých regulačných orgánov s cieľom identifikovať procesy a faktory, ktorými možno eliminovať prípadné zlyhanie trhu. Na nežiaduci vývoj inflácie je potrebné ponechať si možnosti prijímania racionálnej legislatívy a opatrení pri riešení cenových problémov a zavádzanie účinných regulačných nástrojov, ktorých cieľom je ochrana koncových spotrebiteľov, aj keď v trhovej ekonomike akékoľvek zásahy do tvorby cien sú mimoriadne nebezpečné s rizikom negatívnych dosahov na všetky subjekty trhu.

Zber analytických dát o vývoji cien potravín, sledovaním, analyzovaním, vyhodnocovaním inflačného vývoja a zameraním sa na udržanie primeraných cien, nám umožní navrhovať opatrenia na zabezpečenie dostupnosti a cenovej stability. Cenová stabilita pomáha chrániť spotrebiteľov pred prudkým nárastom cien a zaisťuje, že rastúce náklady na život sú udržateľné pre všetkých občanov. Prispieva k dôvere v hospodárstvo zo strany občanov, podnikov a investorov. Stabilné ceny a nízka inflácia podporujú stabilitu a dôveru v dlhodobú perspektívu a stimulujú investície a rast.

S prihliadnutím na vyššie uvedené poznatky, z hľadiska makroekonomického i mikroekonomického je aj naďalej vhodné pokračovať v nastúpenom trende, korešpondujúcom s pravidlami Európskej únie, a preto nie sú dôvody na zmenu cenovej politiky. Tento názor ministerstvo financií opiera aj o stanoviská oslovených subjektov, ktoré nesmerujú k zmene súčasného systému cenovej politiky Slovenskej republiky. Preto je žiaduce, aby jednotlivé vecne príslušné rezorty, ako aj ďalšie ústredné orgány štátnej správy v prvom rade problémy analyzovali a nadväzne predložili príslušné legislatívne návrhy na zmenu všeobecne záväzných právnych predpisov patriacich do ich kompetencie.